

Література:

1. Гасюк Е. О. Художнє вишивання. Альбом. Київ : Вища школа, 1984. 202 с. С. 68–77.

2. Blast From The Past: What You Should Know About Chinese Embroidery. URL: <https://www.homejournal.com/en/lifestyle/Blast-From-The-Past:-What-You-Should-Know-About-Chinese-Embroidery/1915/> (дата звернення: 29. 12. 2023).

3. Interesting Chinese Embroidery Knowledge Introduction. URL: <https://www.jinlaiart.com/chinese-embroidery-knowledge-introduction/> (дата звернення: 29. 12. 2023).

УДК 904:[73.04+726](510)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-347-0-18>

Левченко В. Л.

ORCID: 0000-0002-3457-9677

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри культурології

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

м. Одеса, Україна

Золотарьова К. С.

ORCID: 0000-0001-5680-1809

аспірантка кафедри культурології

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

м. Одеса, Україна

ВПЛИВ МИСТЕЦТВА ГАНДХАРИ НА БУДДИСТСЬКУ САКРАЛЬНУ ПЛАСТИКУ КИТАЮ: ЗНАХІДКИ В ПРОВІНЦІІ ШЕНЬСІ

Ключові слова: буддистська сакральна пластика, мистецтво Гандхари, буддистське мистецтво, провінція Шеньсі.

У провінції Шеньсі (з 2020 по 2021 рік) були знайдені унікальні культурні артефакти, що змінюють академічну традицію хронології буддистської сакральної пластики Китаю. Як заявлено у пресрелізі Національного управління культурної спадщини та Інституту археології в Шеньсі [1], що проводив розкопки, у травні 2021 року було

відкрито гробницю-поховання (M3015) на сімейному кладовищі періоду династії Хань у місті Сяньян.

Для нас є цікавими дві скульптури (скульптура Будди (M3015:10) та скульптурна група із 5 Татхагатк (M3015:9), рис. 2), час створення яких (попередньо династія Хань, 206 р. до н. е. – 220 р. н. е.) вказує на те, що буддистська сакральна пластика в цьому регіоні з'явилася майже на 200 років раніше, ніж вважалось до цього. Крім того, у науковому звіті Інституту археології ці скульптури характеризуються як «найдавніші та окремі позолочені бронзові статуї Будди, знайдені археологами на території Китаю» [1].

Слід зазначити, що деяка частина дослідників вважає ці заяви сумнівними та такими, що потребують додаткових аргументованих підтверджень [2]. Пов'язано це насамперед із тим, що до поховання, у яких були знайдені ці культурні артефакти, мали доступ інші (про що свідчить наявність отвору, яким користувалися крадії задовго від офіційного відкриття). Існує думка, що ці скульптури мають більш пізні походження, а саме належать до періоду Шістнадцяти держав (304–439 рр. н. е.) і були створені та поміщені до гробниці в цей період. На це вказує стилістика скульптури, яка характерна для цього періоду.

Виходячи зі звіту Інституту археології в Шеньсі та їх позиції, окрему увагу привертає зображальна традиція знайдених зразків буддистської сакральної пластики. Скульптура Будди (рис. 3) виконана в стилі мистецтва Гандхари, подібна великій скульптурі Стоячого Будди з Берлінського музею азійського мистецтва (рис. 4), що робить її найдавнішим свідченням поширення буддистської пластики в регіоні, можливо, її виникнення.

Дослідники, які проводять експертизи та працюють над знахідками провінції Шеньсі, зазначають, що ці культурні артефакти були виготовлені в регіоні (матеріал: бронза (сплав міді, олова та свинцю), позолота), місцевими майстрами, а не привезені з інших країн і регіонів. Це дає змогу припустити, бо будь-яке відтворення має своє джерело, що виявлення більш ранніх знахідок ще попереду [1].

Малий розмір знайдених скульптур насамперед свідчить про те, що це була переносна або дуже подібна традиційним переносним образам для розповсюдження зображального канону сакральна пластика, наприклад: статуя сидячого Будди із Музею мистецтва Метрополітен періоду Шістнадцяти держав (рис. 5).

Окремо слід зазначити, що в Китаї з 2020 року діє програма захисту та пошуку [4] втрачених буддистських культурних артефактів і ведеться активна робота (із залученням сучасних технологій та техніки) для запобігання їх знищенню та викраденню [3].

Отже, можна зробити висновок, що знахідки такого історичного масштабу в провінції Шеньсі підкреслюють актуальність теми впливу мистецтва Гандхари та буддистської сакральної пластики Китаю. Глибокі зв'язки, що пов'язують ці два регіони, знаходять усе більше підтверджень і свідчень свого існування та розвитку, а також дають змогу в подальшому вирішити питання «відсутності будд» у басейні річки Хуанхе.

Рис. 1. М3015:10 Стояча статуя Будди. Приблизно династія Хань. Провінція Шеньсі. Бронза, позолота. 10,5 x 4,7 см

Рис. 2. М3015:9 Скульптурна група з 5 Татхагатк. Приблизно династія Хань. Провінція Шеньсі. Бронза, позолота. 15,6 x 6,4 см

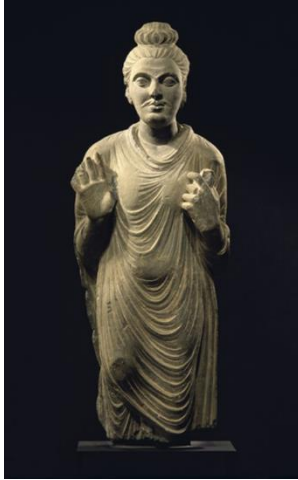

Рис. 3. Стоячий Будда. Приблизно I століття. Гандхара. Сланець 107 x 40 x 17 см (Stehender Buddha. Museum für Asiatische Kunst, Staatliche Museenzu Berlin)

Рис. 4. Сидячий Будда. Приблизно 304–409 рр. н. е. Китай. Позолочена бронза. 16,5 x 7 x 3,5 см (Seated Buddha, probably Shakyamuni (Shijiamouni). The Metropolitan Museum of Art)

Література:

1. 最新发布！咸阳考古发现中国最早金铜佛像东汉晚期即出现独立的、体现宗教信仰意义的佛像. 微信公众平台.

URL: <https://mp.weixin.qq.com/s/UM3sov0JhMjrqu0q3RV5KA> (дата звернення: 24.11.2023).

2. 姚崇新：关于咸阳成任东汉墓出土金铜佛像的几个问题– 全民收藏网. 全民古玩网-古董收藏与古玩收藏平台.

URL: <http://www.qvip.net/article-41750> (дата звернення: 24.11.2023).

3. High-tech radar to help in fight against relic crimes. China Daily Website – Connecting China Connecting the World. URL: <https://www.chinadaily.com.cn/a/202310/24/WS6536fcb1a31090682a5ea3f9.html> (date of access: 23.11.2023).

4. Public Security recovers around 100,000 pieces of cultural relics. Your Online Guide to Government Services in China | www.chinaservicesinfo.com.

URL: <https://www.chinaservicesinfo.com/s/202307/03/WS64a224e1498ea274927c26b1/public-security-recovers-around-100-000-pieces-of-cultural-relics.html> (date of access: 23.11.2023).

УДК 304.44:327(477.7)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-347-0-19>

Левченко В. В.

ORCID: 0000-0001-6907-7768

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін

Одеський національний морський університет

м. Одеса, Україна

ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ КИТАЄЗНАВСТВА В ОДЕСІ В 1920–1930 РР.

Ключові слова: Китай, китаєзнавство, Одеса, інституалізація, дослідники.

Трансформація геополітичної ситуації після Першої світової війни та встановлення на теренах України 1920 р. радянської влади із проголошенням першої у світі соціалістичної держави призвели до припинення проведення в Одесі наукових досліджень у галузі китаєзнавства. Зміни у всіх сферах життєдіяльності в Одесі, як і загалом в УСРР, спричинили пертурбації у науковому просторі, наслідком чого стала кардинальна реорганізація мережі вишів і наукових установ. Закриття у травні 1920 р. Новоросійського університету, який протягом понад півстоліття був провідним вишем в Одесі, перервало традиції китаєзнавства. Хоча деякі сучасні дослідники висловлюють протилежну думку [1, с. 11]. Активність одеських учених у проведенні досліджень у цій царині була відновлена на початку другої половини 1920-х